

BÖLÜM 14

Özel Gruplarda (Gaziler, Mülteciler, Mahkumlar) İntihar

Sevinç ULUSOY¹

GİRİŞ

Her yıl bir milyona yakın insan intihar nedeniyle ölmekte ve bunun çok daha fazlası intihar girişiminde bulunmaktadır. Ölümle sonuçlanmayan bu girişimler birçok psikolojik, fiziksel ve sosyal sonucu da beraberinde getirmektedir. Her ne kadar intiharların %77'sinden fazlası düşük ve orta gelirli ülkelerde meydana gelse de intihar dünyanın tüm bölgelerinde küresel bir halk sağlığı sorunu olarak kabul edilmektedir.

Önlenebilir bir ölüm nedeni olan intiharın risk faktörlerini tespit etmeye yönelik yapılan araştırmalar arttıkça belirli gruplarda intihar riskinin genel nüfusa göre daha yüksek olduğu ve intihar nedenlerinin genel nüfustan farklılaştığı görülmüştür. Stresli yaşam olaylarına maruziyetin sık olması, travmaya maruziyetin yoğunluğu, psikososyal destek eksikliği ve çevresel faktörlerin etkisi özel gruplarda intihar davranışı için belirleyici olabilmektedir. Bu bölümde gaziler, göçmen ve mülteciler ile mahkumlarda intihar davranışı ve risk faktörlerine yer verilecektir.

GAZİLERDE İNTİHAR

Gazi intiharları halk sağlığı sorunları arasında önemli bir yer teşkil etmektedir. Araştırmalar gazilerin genel popülasyondan daha yüksek intihar oranlarına sahip

¹ Uzm. Dr., Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, sevinc_ulusoy@yahoo.com

olguların %52'sinin majör bir psikiyatrik bozukluğu olduğu sonucuna varmıştır. Texas'ta intihar davranışında bulunan mahkumlar arasında yapılan bir araştırmada mahkumların %60'ında psikiyatrik bozukluk öyküsü olduğu; en sık görülen psikiyatrik bozuklukların ise duygudurum bozuklukları, psikotik bozukluklar, kişilik bozuklukları olduğu ve komorbid alkol ve madde kötüye kullanımı öyküsü bulunduğu belirtilmiştir (57). Ülkemizde beş farklı cezaevinin dahil edildiği bir araştırmada depresyon intihar düşüncesini yordayan faktörler arasında yer almıştır (58).

Mevcut psikiyatrik bozuklukların intihar davranışı için risk oluşturması yanında, cezaevi koşullarının da psikiyatrik sorunlara yol açabileceği düşünüldüğünde cezaevlerinde bu konuda önlem alınması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Cezaevine kabul esnasında kapsamlı psikiyatrik değerlendirme yapılması, varsa psikiyatrik bozukluğa dair tedavi düzenlenmesi, tedavinin takibi ve psikolojik hizmetlerin devamlılığının sağlanması, gerekli rehabilitasyon programlarının düzenlenmesi intihar riskini azaltmada yardımcı olabilecek önlemlerdir.

SONUÇ

Gaziler, göçmen ve mülteciler ile mahkumlar gibi özel gruplarda intihar oranları genel nüfustan daha yüksek oranlardadır ve intihara ilişkin nedenler farklılık göstermektedir. Bu özel gruplarda yer alan bireylerde intihar davranışını öngörmek için risk faktörlerinin belirlenmesi ve önlemeye yönelik stratejilerin bu risk faktörleri de dikkate alınarak düzenlenmesi önemlidir. İntihara dair kayıtların eksiksiz tutularak bildirimini yapılması, intiharların sadece tespiti değil olası nedenleri açısından da incelenerek kaydedilmesi önlemeye yönelik çalışmalara yardımcı olacaktır. Bu özel gruplarda intiharı önlemeye yönelik stratejiler geliştirilirken intihar davranışı çevresel, biyolojik, sosyal ve psikolojik açıdan ele alınarak multidisipliner bir yaklaşım benimsenmelidir.

KAYNAKLAR

1. U.S. Department of Veterans Affairs. *National veteran suicide prevention annual report 2021*. Washington, DC: Veterans Health Administration, Office of Mental Health and Suicide Prevention. (12.07.2022 tarihinde <https://www.mentalhealth.va.gov/docs/data-sheets/2021/2021-National-Veteran-Suicide-Prevention-Annual-Report-FINAL-9-8-21.pdf> adresinden ulaşılmıştır.)
2. Türkiye İstatistik Kurumu. *Ölüm İstatistikleri 2018* (13.07.2022 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Olum-Istatistikleri-2018-30701> adresinden ulaşılmıştır.)
3. Griffith J, Vaitkus M. Perspectives on suicide in the Army National Guard. *Armed Forces & Society*. 2013; 39: 628–653. <https://doi.org/10.1177/0095327X12471333>

4. Joiner TE, Jr. Van Orden KA, Witte TK, et al. Main predictions of the interpersonal–psychological theory of suicidal behavior: Empirical tests in two samples of young adults. *Journal of Abnormal Psychology*, 2009; 118: 634–646. <https://doi.org/10.1037/a0016500>
5. Rudd MD. Fluid vulnerability theory: A cognitive approach to understanding the process of acute and chronic suicide risk. Ellis TE (Ed.), *Cognition and suicide: Theory, research, and therapy içinde*. Washington, DC: American Psychological Association; 2006. p. 355–368
6. Wolfe-Clark AL, Bryan CJ. Integrating two theoretical models to understand and prevent military and veteran suicide. *Armed Forces & Society*, 2017; 43(3), 478-499. <https://doi.org/10.1177/0095327X16646645>
7. Klonsky ED, May AM. The three-step theory (3ST): a new theory of suicide rooted in the “ideation-to-action” framework. *International Journal of Cognitive Therapy*. 2015; 8 (2), 114–129. <https://doi.org/10.1521/ijct.2015.8.2.114>
8. Zoli C, Maury R, Fay D. *Missing Perspectives: Servicemembers’ Transition from Service to Civilian Life — Data-Driven Research to Enact the Promise of the Post-9/11 GI Bill*. Institute for Veterans & Military Families, Syracuse University. (13.07.2022 tarihinde <https://surface.syr.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1006&context=ivmf> adresinden ulaşılmıştır.)
9. Ahern J, Worthen M, Masters J, et al. The challenges of Afghanistan and Iraq veterans’ transition from military to civilian life and approaches to reconnection. *PLoS ONE* 2015; 10 (7), e0128599. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0128599>.
10. Sokol Y, Eisenheim E. The relationship between continuous identity disturbances, negative mood, and suicidal ideation. *The primary care companion for CNS disorders*, 2016; 18(1), 26150. <https://doi.org/10.4088/PCC.15m01824>.
11. Sokol Y, Serper M. Temporal self appraisal and continuous identity: associations with depression and hopelessness. *Journal of Affective Disorders*. 2017; 208: 503–511. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2016.10.033>.
12. Selby EA, Anestis MD, Bender TW, et al. Overcoming the fear of lethal injury: evaluating suicidal behavior in the military through the lens of the interpersonal-psychological theory of suicide. *Clinical Psychology Review*. 2010; 30 (3): 298–307.
13. Lee DJ, Kearns JC, Wisco BE, et al. A longitudinal study of risk factors for suicide attempts among Operation Enduring Freedom and Operation Iraqi Freedom veterans. *Depression and anxiety*. 2018; 35(7): 609-618. <https://doi.org/10.1002/da.22736>
14. McCarthy JF, Bossarte RM, Katz IR, et al. Predictive modeling and concentration of the risk of suicide: Implications for preventive interventions in the US Department of Veterans Affairs. *American Journal of Public Health*. 2015; 105:1935–1942.
15. Monteith LL, Wendleton L, Bahraini NH, et al. Together With Veterans: VA national atrategy alignment and lessons learned from community-based suicide prevention for rural veterans. *Suicide and Life Threatening Behavior*. 2020; 50:588–600. <https://doi.org/10.1111/sltb.12613>
16. Wood DS, Wood BM, Watson A, et al. Veteran suicide risk factors: a national sample of nonveteran and veteran men who died by suicide. *Health & social work*, 2020; 45(1): 23-30. <https://doi.org/10.1093/hsw/hlz037>
17. Halimi R, Halimi H. Risk among combat veterans with post-traumatic stress disorder: The impact of psychosocial factors on the escalation of suicidal risk. *Nöro Psikiyatri Arşivi*. 2015; 52(3), 263. <https://doi.org/10.5152/npa.2015.7592>
18. Verger P, Dab W, Lamping DL, et al. The psychological impact of terrorism: An epidemiologic study of post traumatic stress disorder and associated factors in victims of the 1995-1996 bombings in France. *American Journal of Psychiatry*. 2004;161:1384-1389 <https://doi.org/10.1176/appi.ajp.161.8.1384>
19. Güloğlu B, Kararımak Ö. Güneydoğu gazilerinde travma sonrası stres bozukluğu gelişimi. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 2013; 14(3):237-244. <https://doi.org/10.5455/apd.36696>

20. Mantri S, Lawson JM, Wang Z, et al. Identifying Moral Injury in Healthcare Professionals: The Moral Injury Symptom Scale-HP. *Journal of Religion and Health*. 2020; 59, 2323–2340. <https://doi.org/10.1007/s10943-020-01065-w>
21. Bryan CJ, Morrow CE, Etienne N, et al: Guilt, shame, and suicidal ideation in a military outpatient clinical sample. *Depress & Anxiety*. 2013; 30(1): 55–60 <https://doi.org/10.1002/da.22002>
22. Bryan AO, Bryan CJ, Morrow CE, et al: Moral injury, suicidal ideation, and suicide attempts in a military sample. *Traumatology*. 2014; 20(3): 154–161. <https://doi.org/10.1037/h0099852>
23. Ames D, Erickson Z, Youssef NA, et al. Moral injury, religiosity, and suicide risk in US veterans and active duty military with PTSD symptoms. *Military medicine*, 2019;184(3-4): e271-e278 <https://doi.org/10.1093/milmed/usy148>
24. Carroll D, Kearney LK, Miller MA. Addressing suicide in the veteran population: engaging a public health approach. *Frontiers in psychiatry*. 2020; 11: 569069. <https://doi.org/10.3389/fpsy-2020.569069>
25. Bogic M, Njoku A, Priebe S. Long-term mental health of war-refugees: a systematic literature review. *BMC international health and human rights*. 2015;15(1): 1-41.
26. Findik OTP, Ceri V, Ünver H, et al. Mental health need and psychiatric service utilization patterns of refugee children in Turkey: A comparative study. *Children and youth services review*. 2021;124:105970. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2021.105970>
27. Mucci N, Traversini V, Giorgi G, et al. Migrant workers and psychological health: A systematic review. *Sustainability*. 2019; 12(1):120. <https://doi.org/10.3390/su12010120>
28. Ide N, Kolves K, Cassaniti M, et al. Suicide of first-generation immigrants in Australia, 1974–2006. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*. 2012; 47(12): 1917–1927.
29. Hollander AC, Pitman A, Sjöqvist H, et al. Suicide risk among refugees compared with non-refugee migrants and the Swedish-born majority population. *The British Journal of Psychiatry*. 2020; 217(6): 686-692.
30. Staehr MA, Munk-Andersen E. Suicide and suicidal behavior among asylum seekers in Denmark during the period 2001–2003. A retrospective study. *Ugeskrift for læger*. 2006; 168(17): 1650-1653.
31. Forte A, Trobia F, Gualtieri F, et al. Suicide Risk among Immigrants and Ethnic Minorities: A Literature Overview. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 2018; 15(7), 1438. <https://doi.org/10.3390/ijerph15071438>
32. Saunders NR, Chiu M, Lebenbaum M, et al. Suicide and self-harm in recent immigrants in Ontario, Canada: a population-based study. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 2019;64(11), 777-788. <https://doi.org/10.1177/0706743719856851>
33. Yako RM, Biswas B. “ We came to this country for the future of our children . We have no future”: Acculturative stress among Iraqi refugees in the United States. *International Journal of Intercultural Relations*. 2014; 38: 133–141. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2013.08.003>
34. Hovey JD, King CA. Acculturative stress, depression, and suicidal ideation among immigrant and second-generation Latino adolescents. *Journal of the American academy of child & adolescent psychiatry*. 1996; 35(9): 1183-1192. <https://doi.org/10.1097/00004583-199609000-00016>
35. Ratkowska KA, De Leo, D. Suicide in immigrants: An overview. *Open Journal of Medical Psychology*.2013; 2:124-133. <https://doi.org/10.4236/ojmp.2013.23019>
36. Ünlü G, Aksoy Z, Ersan EE. İntihar girişiminde bulunan çocuk ve ergenlerin değerlendirilmesi. *Pamukkale Tıp Dergisi*. 2014; 7(3): 176-183.
37. Aydın D, Şahin N, Akay B. Göç olayının çocuk sağlığı üzerine etkileri. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları Dergisi*. 2017; 7(1):8-14. <https://doi.org/10.5222/buchd.2017.008>
38. Çeri V, Beşer C, Perdahlı Fiş N, et al. İstanbul'daki Mülteci Çocuklara Bakım Vermek Üzere Özelleşmiş Bir Çocuk Psikiyatri Ünitesinden Bulgular. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 2018; 21(2): 113-121. <https://doi.org/10.5505/kpd.2018.57070>

39. Husain SA, Nair J, Holcomb W, et al. Stress reactions of children and adolescents in war and siege conditions. *American Journal of Psychiatry*, 1998; 155(12): 1718-1719. <https://doi.org/10.1176/ajp.155.12.1718>
40. Işık E, Ertuğrul F. Mülteci Ruh Sağlığında Güncel Yaklaşımlar. *Sağlık Bilimlerinde Değer*, 2022; 12(1): 180-187. <https://doi.org/10.33631/sabd.1055671>
41. Alkan N. Cezaevi Ölümleri, *İstanbul Barosu Dergisi*, 2007; 81:2007-2014.
42. Kaya N, Güler Ö, Çilli AS. Konya kapalı cezaevindeki mahkûmlarda psikiyatrik bozuklukların yaygınlığı. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 2004; 5:85-91.
43. Bertolote JM, Fleischmann A. Suicidal behavior prevention: WHO perspectives on research. *American Journal of Medical Genetics Part C: Seminars in Medical Genetics* içinde. Hoboken: Wiley Subscription Services, Inc., A Wiley Company; 2005. p. 8-12
44. Fazel S, Grann M, Kling B, et al. Prison suicide in 12 countries: an ecological study of 861 suicides during 2003–2007. *Social psychiatry and psychiatric epidemiology*, 201; 46(3): 191-195. <https://doi.org/10.1007/s00127-010-0184-4>
45. Liebling A. "Vulnerability and prison suicide". *British Journal of Criminology*. 1995; 35: 173-187. <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.bjc.a048492>
46. Gore SM. Suicide in prisons: reflection of the communities served, or exacerbated risk? *British Journal of Psychiatry*. 1999; 175:50–55.
47. Durkheim E. *Suicide, A Study in Sociology*. London: Routledge; 2002. <https://doi.org/10.4324/9780203994320>
48. Tartaro C, Lester D. "An application of Durkheim's theory of suicide to prison suicide rates in the United States". *Death Studies*. 2005; 29: 413-422. <https://doi.org/10.1080/07481180590932526>
49. Grossmann MG. "Two perspectives on aboriginal female suicides in custody: Special issue: Aboriginal criminal justice in Canada". *Canadian Journal of Criminology*. 1992; 34: 403-415
50. Kennedy DB, Homant RJ. Predicting custodial suicides: Problems with the use of Profiles. *Justice Quarterly*. 2006; 5(3): 441–456. <https://doi.org/10.1080/07418828800089811>
51. Hales H, Freeman M, Edmondson A, et al. Witnessing suiciderelated behavior in prison: A qualitative study of young male prisoners in England. *Crisis*. 2014; 35(1): 10–17. <https://doi.org/10.1027/0227-5910/a000223>
52. Beautrais AL. Suicide and serious suicide attempts in youth: A multiple-group comparison study. *The American Journal of Psychiatry*, 2003; 160: 1093–1099. <https://doi.org/10.1176/appi.ajp.160.6.1093>
53. Lekka NP, Argyriou AA, Beratis S. Suicidal ideation in prisoners: risk factors and relevance to suicidal behaviour. A prospective case-control study. *European Archives of Psychiatry and Clinical Neuroscience*. 2006; 256:87-92. <https://doi.org/10.1007/s00406-005-0606-6>
54. Klonsky ED, May AM. Differentiating suicide attempters from suicide ideators: a critical frontier for suicidology research. *Suicide and Life Threatening Behavior* 2014; 44(1):1–5. <https://doi.org/10.1111/sltb.12068>
55. May AM, Klonsky ED. What distinguishes suicide attempters from suicide ideators? A meta-analysis of potential factors. *Clinical Psychology*. 2016; 23(1):5–20 <https://doi.org/10.1037/h0101735>
56. Marcus P, Alcabes P. Characteristics of suicides by inmates in an urban jail. *Psychiatric Services*. 1993; 44(3): 256-261. <https://doi.org/10.1176/ps.44.3.256>
57. He XY, Felthous AR, Holzer CE, et al. Factors in prison suicide: one year study in Texas. *Journal of Forensic Science*. 2001;46(4): 896-901.
58. Görgülü T, Tutarel-Kışlak Ş. Erkek Hükümlü ve Tutukluların Boyun Eğici Davranışları, Depresyon ve İntihar Olasılıkları. *Archives of Neuropsychiatry/Noropsikiatri Arsivi*. 2014; 51(1):40-45. <https://doi.org/10.4274/npa.y6563>